

Totalitarizm Özgürlükleri Nasıl Sınırlar? Neden Çok Tehlikelidir?

Totalitarizm, kontrolün merkezileştirilmesi ve gücün mutlaklaştırılmasıdır. Totaliter terimi ilk olarak 1920'lerde kullanılmış, 1940'ların sonu ve 1950'lerin başına kadar tam anlamı ile gelişmemiştir. Totaliterizmi eşsiz yapan şey, militanlığı, saplantılı ideolojik yapısı, kitleleri katalize (hareket) kabiliyeti ve sosyal yapıyı tümünden kontrol edebilmesidir. Aracı kuruluşlar kilise, parti, sendika devletle birey arasında bulunduğundan yok edileceklerdir. Yukarıda söz edilen kontrolü sağlamak için sistematik terör kullanması da onun temel özelliğidir. Teknolojik düzeyin getirdiği, kaçınılmaz ilerlemelerle sağlanan 'kontrol muhkemi' totalitarizme ivme kazandırmıştır. Ancak, tiranilerin de (zorbacı azınlık) uykuya ihtiyacı vardır.

Totalitarizm, iç kolonizasyondur; gücü içselleştirerek egemen olmaktadır. Fakat bütün koloniler mükemmelliğe ulaşamamaktadır. Güneş her zaman Kremlin'in sarayında doğmamaktadır; fakat kirliliğin gölgesinde büyümektedir, onun. Totalitarizmin, şeytanî bir olgu olarak temel amacı olan, topyekûn kontrolle eşsizliğini sürdürmektedir. Totalitarizm ve geri dönüşmezlik bütündür. Totalitarizmin, kendi mahiyet tohumlarını eken güçle, hukuk tarihini ortadan kaldırdığı düşünülmektedir. Peki, total kontrol (=tümünden denetim) başarısız olduğunda bireysel yönlendirilmiş (şekillenmiş-kurgulanmış) kafalara ne olur? Totalitarizm çürüyebiliyorsa, yine aynı şekilde dönüşürülebilir mi?

Henüz bilmiyoruz. Bildiğimiz yalnızca motife edilebildiğidir. Bu bile topluma daha fazla 'yer' bırakabilir. Yirmi yıl önce (1986) geriye doğru totalitarizmin büyük teorisini Stalin'in ölümünden sonra detotaliterizmin yaşandığını tespit etmiştir. İnsan doğası uzun ve karanlık bir geceye daha fazla izin vermeyecektir. Örnekleyelim, ABD "gizli" savaşları için "örtülü" ödeneklerin gazete manşetlerine haber konusu olduğu ve açık parlamento tartışmalarına mevzu olduğu dünyadaki tek ülkedir. Amerika politik tartışmalarında örtülü ve gizli kelimeleri, anlamını yitirmiştir. Amerika sosyal bütün ilişkilerinde daha açık ve informaldır (gayri resmi). Totalitarizm ile ABD arasındaki ilgiyi inkâr mı edelim? Orada, gizliliğin moral olarak korunduğu fikri hakimdir.

Amerikalılar demokrasi tutkunu olarak, gizli dünyaların diplomatiklere para-militer (yarı asker) entrikaları ve demokrasi umdeleri arasındaki çelişkilere aşırı duyarlıdır. Amerikalılar, "Gizliliğin devlet için gerekli bir sebep olduğu" fikrini kabule pek hazır değildirler. 1929 yılında ABD Devlet sekreteri Henry L. Stimson Amerika'nın şifre çözme ve gizli istihbarî faaliyetlerini öğrenince derhal şu ünlü vecizesi ile uygulamalara son vermiştir; "Beyefendiler birbirlerinin mektuplarını okumazlar". Başka bir dünya savaşı soğuk savaş ve şimdi (1986) düşük yoğunlukta savaş (low intensity war) Amerikalıları centilmenliğe (beyefendi) olan inancını zayıflatmıştır.

Açıklık fiyaskoyu önleyebilir aynı biçimde gıyotinin de baş ağrısını geçirir! Gizlilik, hukuksuzluk için temel olduğu gibi totalitarizm içinde bir zemindir. Güçlülüğümüzün sorumlulukları ile yüzleşmeliyiz. Bunlardan birisi de "gizlilik". Gelecekte örtülü operasyonlar olabilir, elbette bunlarda da yanlışlıklar olacaktır. Hiçbir yapısal planlama da buna engel olamaz. Ya mutlak gizliliğin gerekliliğini kabul edeceğimiz veya oyunu hep beraber bırakacağız. Yukarıda virgülüne dahi dokunmadan kısmî olarak aktardığım metin bana ülke modellerini hatırlatır. Oluşan yeni dengeler Türkiye'yi jeopolitik ve jeostratejik açıdan 'kilit'lemiştir. Batı ile Doğu arasında ekonomik, kültürel ve sosyal köprüsü olan Türkiye müthiş ekonomik potansiyeli ile bölgenin tümüne refah kaynağı olabilir. Devlet sistemi yakın çevresindeki ülkeler için bir model teşkil etmektedir. Nükleer ve konvansiyonel silahların yayılması ile devlet destekli terör ile ırkçı -dinci anarşi ile ilk olarak yüzleşen ülke de Türkiye'dir...

Ancak totalitarizm ve illegal vesayetın kıskacındaki bir Türkiye bir hiçtir. İdeolojik sebeplerle başbakanını (Menderes) asabilecek kadar diktatör olan bir sistem kime ne güven verebilir. Totalitarizm, halk egemenliği üzerindeki her türlü vesayettir. Bu vesayet sistemini çeteler yürütürler. Günümüzde Türkiye'de ne kadar çete olduğunun çetelesi tutulamaz ancak en azından Milletimiz kısmî olarak alenileşmiş birçok çeteyi hukukun kollarına göndermeyi başarabilmiştir. Totalitarizm, gücün bir merkezde toplanması ve kendi üzerine çekilerek yoğunlaşmasıdır. Totalitarizm, varlığıyla mündemiç mutlak gücünü toplumda yaydığı korku üzerinden şekillendirir. Korku ve kaygı, tiranların dünyayı tütsülemek için kullandıkları efsunkâr malzemeler... İnsanın ana rahmine dek çekildiği, özgün ve özgür tarihsel gerçekliğinden ve bir toplumsal özne olma vasfından sürgün edildiği yerde başlar totalitarizm.

Platon'un mağarasına bir geri dönüş, gerçeklerle yüzleşmekten ve hesaplaşmaktan kaçış öyküsüdür totalitarizm. O yüzden, hep "kol kırılır yen içinde kalır." Mutlak güce meşruiyet kazandıran kılıflar tek tek soyulup teşhir edildiğinde artık dünyanın sonunun geleceğinden korkulur. Bu bakımdan, bir kıyamet sendromudur totalitarizm. Dünya sistemi içerisinde hakim hegemonik güç her zaman mistifiye edilmiş bir iktidar seremonisi içerisinde totaliter yapısını saklı tutma çabası içerisinde. Bu güç, hakim olmaya çalıştığı ülkelerde devleti bürokratik kafesler içerisine hapsederek bir ahtapot yordamıyla onun işleyişini işlemez hale sokmaya çalışır. Neticede, devlet gibi derinlikli bir olgu bürokrasi kabına akıtılarak olabildiğince denetlenebilir ve kontrol edilebilir bir heteronom yapı haline getirilmeye çalışılır.

Bürokrasi, bu süreçte hegemonik güç elinde totaliter bir mekanizma olarak işlev görmeye başlar. Devletin elinde cıvaya dönüşen bürokrasi içerisinde kendi toplumsal değerlerine yabancı bir takım elitler oluşur zamanla. Bu elitler, halka rağmen bir bürokratik sulta tesis ederek, hem milleti hem devleti korku ve kaygı üzerinden yüceltilen bir kaos durumuyla tutsak hale getirirler. Bu bürokratik totalitarizmin tahtının sallanması cumhura rağmen cumhuriyetçiliğin, millete rağmen milliyetçiliğin, devlete rağmen devletçiliğin ve bilumum 'rağmen'in tasfiye edilmesi açısından umut vericidir. Yeter ki, insan korkularla yüzleşme ve hesaplaşma cesaretini kendinde bulabilsin.

Av. İbrahim GÜL